

וְלֹא יִהְיֶה לוֹן לְנַשִּׁי חֶרְשִׁיא דִּיבָּלוֹן לְאָבָּאָשָׁא בְּהֵזֶב
לְבָנִי נְשָׁא. בְּגַין הֲאִינּוֹ מִין הַאֲתַלְטִין,
וְקֹדְשָׁא בָּרוּךְ הוּא בָּעֵד לְדִבָּאָה לוֹן לִישְׂרָאֵל
וְלִמְתָּחִוי קְדִישִׁין. דְּבָתִיב, (יחזקאל לו) וּרְקָתִי עַלְיָכֶם מִים
טַהוֹרִים וְטַהֲרָתֶם מִפֶּל טָמֹאותֶיכֶם וּמִפֶּל גְּלֹילֶיכֶם
אֲטָהָר אַתֶּכֶם:

וַיַּקְהַחוּ וַיִּשְׁלַבּוּ אֶתְוָה הַבָּרָה וְהַבָּור רַק אֵין בָּו מִים.
רַבִּי יְהוֹדָה פָּתָח וַיֹּאמֶר, (תהלים יט) תּוֹרַת יְהִי
תִּמְיָמָה מִשִּׁבְתָּה נְפָשׁ (מן דָּבְטִיל מִילִי דָאָרְיִיתָא בָּאַילַו חַרְיב עַלְמָא
שְׁלִימָם). בַּמָּה אַתְּ לוֹן לְבָנִי נְשָׁא לְאַשְׁתָּדָלָא בָאָרְיִיתָא,
הַכְּלָל מִן דָאַשְׁתָּדָל בָאָרְיִתָּא לְהַוו לִיה חַיִים
בְּעַלְמָא דִין וּבְעַלְמָא דָאָתִי, וַיְכִי בְּתָרֵין עַלְמָין.
וְאַפְּלִיו מִן דָאַשְׁתָּדָל בָאָרְיִתָּא וְלֹא יַשְׁתָּדָל בָּה
לְשָׁמָה בְּדַקָּא יָאֹת, וַיְכִי לְאָגָר טָב בְּעַלְמָא דִין, וְלֹא
דִּינֵין לִיה בְּהַזָּא עַלְמָא.

לשון הקודש

וְלֹא יִתְּהַנֵּן אֶתְכֶם לְנַשִּׁים מִכְשָׁפֹות וַיַּקְהַחוּ וַיִּשְׁלַבּוּ אֶתְוָה הַבָּרָה וְהַבָּור רַק
אֵין בָּו מִים. רַבִּי יְהוֹדָה פָּתָח וַיֹּאמֶר, משום
שָׁאוֹתָם הַמִּינִים שְׁהַתְּקַלֵּנוּ, וְהַקְדוֹשָׁ
בָּרוּךְ הוּא רֹצֶחֶת לְטָהָר אֶת יִשְׂרָאֵל
שִׁיחַיָּו קְדוֹשִׁים, שְׁכַתּוֹב (יחזקאל לו)
בְּתוֹרָה, שָׁבֵל מִשְׁמַשְׁתָּדָל בְּתוֹרָה,
וּרְקָתִי עַלְיָכֶם מִים טַהוֹרִים מִפֶּל
טָמֹאותֶיכֶם וּמִפֶּל גְּלֹילֶיכֶם אֲטָהָר
אַתֶּכֶם.

וְתֵא חָזֵי, בְּתִיב, (משלו ג') אֶרֶךׁ יָמִים בַּימִינָה בְּשֶׁמֶאלָה עֹשֶׂר וּכְבָוד. אֶרֶךׁ יָמִים בְּהַחֲזָא דְאַשְׁתָּדָל בָּאוּרִיתָא לְשֶׁמֶה, דָאִית לֵיה אֶרֶךׁ יָמִים בְּהַחֲזָא עַלְמָא דְבִיה אָוּרְכָא דְיוֹמִין. וְאַינְנוּ יוֹמִין אִינְנוּ יוֹמִין וְדָאי, פְּמָן אִיהוּ רְחַצְנוּ דְקָדוֹשָׁא דְלָעִילָא דְאַתְּרָחִיאָז, בָּר נֶשׁ בְּהָאֵי עַלְמָא לְאַשְׁתָּדָל אָוּרִיתָא, לְאַתְּקָפָא בְּהַחֲזָא עַלְמָא (דף קפה ע"א) בְּשֶׁמֶאלָה עֹשֶׂר וּכְבָוד, אָנָר טָב וּשְׁלוֹה אִית לֵיה בְּהָאֵי עַלְמָא.

וּכְלַי מְאן דִּישְׁתָּדָל בָּאוּרִיתָא לְשֶׁמֶה, בְּדַי נְפִיק מְהָאֵי עַלְמָא, אָוּרִיתָא אַזְלָא קְמִיה וְאַבְרוֹת קְמִיה וְאַגְּנִית עַלְיָה, דָלָא יְקָרְבָּוּן בְּהַדִּיה מְאַרְיָהוֹן דְדִינָא. בְּדַי שְׁכִיב גּוֹפָא בְּקָבָרָא, הִיא נְטָרָת לֵיה. בְּדַי נְשֶׁמֶתָּא אַזְלָא לְאַסְתָּלָקָא לְמִיתָּב לְאַתְּרָה, אִיהִי

לְשׁוֹן הַקוֹדֶשׁ

שְׁמַשְׁתָּדָל בְּתוֹרָה וְלֹא מַשְׁתָּדָל בָּה לְהַתְּזַעַק בְּעוֹלָם לְשֶׁמֶה בְּרָאוֹי, וּוֹכָה לְשָׁבָר טֻוב בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַין דְּגַנִּים אָתוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. שָׁבָר טֻוב וּשְׁלוֹה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּבָא וּרְאָה, בְּתוֹב (משלו ג') אֶרֶךׁ יָמִים בַּימִינָה בְּשֶׁמֶאלָה עֹשֶׂר וּכְבָוד. אֶרֶךׁ יָמִים בְּאֹתוֹ שְׁמַשְׁתָּדָל בְּתוֹרָה לְשֶׁמֶה, הַוּלָכָת לְפָנָיו וּמְכַרְיוֹנָה לְפָנָיו וּמְגַנָּה עַלְיוֹ שָׁלָא יְקָרְבוּ אַלְיוּ בְּעַלְיִ הַדִּין. בְּשַׁוּבָב הַגּוֹפָן בְּקָבָרָא, הִיא שׁוֹמְרָת אֹתוֹ. בְּשַׁגְנְשָׁמָה הַוּלָכָת לְהַסְתָּלָקָה לְשׁוֹבָלָה לְמִקּוֹמָה, הִיא הַוּלָכָת לְפָנִי שְׁלִטְמָעָלה שְׁבוֹטָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה

אַזְלָא קֹמֶה דְהָהִיא נְשֵׁמֶתָא. וּכֹמֶה תְּרֻעִין אֲתָבוֹ
מִקְמֶה דְאָרַיִתָא עַד דְעַאלָת לְדוֹבָתָה. וְקִיְמָא עַלְיהָ
דְבָר נֶשׁ עַד דִיבָרָעַר בְזַמְנָא דִיקּוּמוֹן מַתִּיא דְעַלְמָא.
וְאֵיהִ מַלְפָא סְגִינּוֹרָא עַלְיהָ.

הַדָּא הוּא דְכִתְיב, (משלו) בְהַתְהַלְכָה תְנַחָה אַתָּה
בְשַׁכְבָּה תְשִׁמֵר עַלְיךָ וְהַקִּיצּוֹת הִיא תְשִׁיחָה.
בְהַתְהַלְכָה תְנַחָה אַתָּה, כֹמֶה דְאַתָּמָר. בְשַׁכְבָּה תְשִׁמֵר
עַלְיךָ, בְשַׁעַתָּא דְשִׁבְיבָ גּוֹפָא בְקָבָרָא, דְהָא כְּדִין
בְהַהְוָא זְמָנָא אַתָּדוֹן גּוֹפָא בְקָבָרָא וּכְדִין אָרַיִתָא
אֲגִינָת עַלְיהָ. וְהַקִּיצּוֹת הִיא תְשִׁיחָה בְמָא דְאַתָּמָר
בְזַמְנָא דִיבָרָעַר מַתִּיא עַלְמָא מִן עַפְרָא. הִיא תְשִׁיחָה
לְמַהְיוֹ סְגִינּוֹרִיא עַלְךָ.

רַבִּי אַלְעֹזֵר אָמֵר, הִיא תְשִׁיחָה. מַאי הִיא תְשִׁיחָה.
בְגִין דְאָפָ עַל גַב דְהַשְׁתָּא יְקוּמוֹן מַעֲפָרָא,

לשון הקודש

הַגְּשָׁמָה הָהִיא. וּכֹמֶה שָׁעֲרִים נְשָׁבָרים
מַלְפִנִי הַתּוֹרָה עַד שְׁגָנָסֶת לְמִקְומָה,
וּעוֹמְדָת עַל הָאָדָם עַד שִׁיטָעָזָר בְזַמָּן
שִׁיקּוּמוֹ הַמְתִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְהִיא
מַלְמָדָת עַלְיוֹ סְגִינּוֹרִיה.
זֶה שְׁכָתוֹב (משלו) בְהַתְהַלְכָה תְנַחָה
אַתָּה בְשַׁכְבָּה תְשִׁמֵר עַלְיךָ וְהַקִּיצּוֹת
הִיא תְשִׁיחָה. בְהַתְהַלְכָה תְנַחָה אַתָּה –

עַלְיהִיכָּה סְגִינּוֹרִיה.

רַבִּי אַלְעֹזֵר אָמֵר, הִיא תְשִׁיחָה, מַה זֶה

אורִיתָא לֹא יַתְנִשֵּׁי מִגְהֹן. דָּחָא בְּדִין יְגִדְעָיו בֶּלֶת
הָהִיא אֲוֹרִיתָא דְשִׁבְכוּ בְּדַ אַסְפָּלְקָו מִהָּאי עַלְמָא,
הָהִיא אֲוֹרִיתָא גַּטְרָא מִהָּהִיא זְמָנָא וִתְיעַול בְּמַעֲיָהוּ
בְּמַלְקָדְמַיְן וְאֵיהָ תִּמְלִיל בְּמַעֲיָהוּ.

וּכְלָם מַלְיָן מִתְתָּקָנוּ יִתְוִר מִכְמָה דָּחָו בְּקָדְמִיתָא,
דָּחָא בֶּל אַיִן מַלְיָן דָּאֵיהָ לֹא יִכְיל לְאַדְבָּקָא
לוּ כְּדָקָא יָאָות וְאֵיהָ אַשְׁתָּדָל בָּהּוּ וְלֹא אַתְּדָבָק בָּהּוּ.
בְּלָהּוּ עַלְיָן בְּמַעְוי מִתְתָּקָנוּ, וְאֲוֹרִיתָא תִּמְלִיל בְּיָהּ.
הָדָא הוּא דְבָתִיב וְהַקִּיצָּות הִיא תְּשִׁיחָךְ. רַבִּי יְהוּדָה
אָמָר, בְּגֻוֹנָא דָא בֶּל מָאן דְאַשְׁתָּדָל בְּאֲוֹרִיתָא בְּהָאִ
עַלְמָא, זְבִי לְאַשְׁתָּדָלָא בָּהּ לְעַלְמָא דָאֵתי וְהָא אַתְּמָר.

**תָא חַזִי, הָהּוּא בָר נְשָׁהָלָא זְבִי לְאַשְׁתָּדָלָא בְּהָאִ
עַלְמָא בְּאֲוֹרִיתָא, וְאֵיהָ אַזְיל בְּחַשּׁוֹכָא,** בְּדַ

לשון הקודש

הִיא תְּשִׁיחָךְ? מִשּׁוּם שָׁאָף עַל נְבָ
שְׁעַבְשָׁו יְקוּמוּ מִהָּעֵפֶר, הַתּוֹרָה לֹא
תִּשְׂתַּבְחַת מִהָּם, שְׁהָרִי אֹו יְקַעַו אַת בֶּל
גְּבָנָסִים לְמַעְיוֹ מַתְקָנוּם וְהַתּוֹרָה תִּרְבֶּר
בּוּ. וְהוּ שְׁבָתוֹב וְהַקִּיצָּות הִיא תְּשִׁיחָךְ.
רַבִּי יְהוּדָה אָמָר, בָּמוּ וְהָכֶל מֵ
שְׁפָמְשָׁתָדָל בְּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, זְכָה
לְהַשְׁתָּדָל בָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְהַנָּה
נְתַבָּאָר.

בָא רָאָה, אָוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁלָא זְכָה

הִיא תְּשִׁיחָךְ? מִשּׁוּם שָׁאָף עַל נְבָ
שְׁעַבְשָׁו יְקוּמוּ מִהָּעֵפֶר, הַתּוֹרָה לֹא
תִּשְׂתַּבְחַת מִהָּם, שְׁהָרִי אֹו יְקַעַו אַת בֶּל
אָוֹתָה הַתּוֹרָה שְׁעַזְבּוּ בְּשָׁהָסְתָלָקָו מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה. אָוֹתָה הַתּוֹרָה שְׁמוֹרָה
מִאָוֹתוֹ וּמִן, וְהַכְּנָס לְמַעְיָהִם בְּמוֹ מַקְרָם,
וְהִיא תִּרְבֶּר בְּמַעְיָהִם.

וּכְלָהָדְבָרִים מַתְקָנוּם יוֹתֵר מִכְמָוּ שְׁחוּ
בְּרָאָשָׁנָה, שְׁהָרִי בֶּל אַוּתָם הַדְּבָרִים

נפיק מהאי עלמא, נטליין ליה ועאלין ליה לגיהנם, אחר תהאה דלא יהא מריחם עלייה, דאקרי בור שאון טיט היון. במא דאת אמר, (תהלים ט) ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי בונן אשורי. ובגון כה ההוא דלא אשתקל באורייתא בהאי עלמא ואתטעג בטופי עלמא, מה כתיב ויקחחו וישליך אתו הבורה. דא הוא גיהנם, אחר דידיינן להו לאינון דלא אשתקלו באורייתא. והבור רק, במא דאיו היה רק. מאי טעם בגון דלא היה ביה מים.

וთא חזי, במא הוא עונשא דאורייתא, דהא לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסטלכו מאורייתא, ואשתקקו מינה. חדא הוא רכתייב, (ירמיה ט) מי האיש החכם ייבן את זאת וגוי על

לשון הקודש

העולם, מה ברוח? ויקחחו וישליך אותו הברה – וזה הוא גיהנם, המקום שדים את אותם שלא השתקלו בתורה. והבור רק – כמו שהוא היה ריק, מה הטעם? משום שלא היה בו מים. ובא וראה במא הוא הענש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, והוא שכתב (ירמיה ט) מי האיש

להשתקל בעולם היה בתורה והוא הולך בחשכה, בשיויצא מן העולם היה, נוטלים אותו ומבקשים אותו לעילם למוקם התחתון, שלא יהיה מריחם עליון, שנקרא בור שאון טיט היון, כמו שנאמר (תהלים ט) ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי בונן אשורי. ימשום כה, אותו שלא משתקל בתורה בעולם היה ומתרגע בטופות של

מה אבדה הארץ ונגו. ויאמר יי' על עזובם את תורתינו ונגו. רבי יוסף אמר, מהכא, (ישעיה ח) לבן גלה עמי מבלי דעת.

בגין לכך שלא קיימת על קיומה דאוריתת, ועלמא לא אתקיים בקיומיה אלא באוריתת, דהיינו קיומה דעתם עילא ותתא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים ואرض לא שמות: ויקחחו וישלכו אותו הבירה, רמו על דארמיeo ליה לנו מזראי אחר שלא אשתחה רזא דמיהמנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי נחשין ועקרבים הוו ביה, אםאי כתיב ברואובן למן הצל אותו מידם להшибו אל אביו. וכי לא חיש רואובן להאי. דהא אין נחשין ועקרבים ינוקין ליה, ואיך אמר להшибו אל אביו, ובתיב למן הצל אותו.

לשון הקודש

שפתה:

וחכם ובן אתה ואתנו על מה אבדה הארץ ונגו. ויאמר ה' על עזובם את תורתינו ונגו. רבי יוסף אמר, מבאן ישעה ללבן גלה עמי מבלי דעת. משום לכך הפל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקנים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שבתובו (ירמיה לו) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים ואرض לא

וחכם ובן אתה ואתנו על מה אבדה הארץ ונגו. ויאמר ה' על עזובם את תורתינו ונגו. רבי יוסף אמר, מבאן ישעה ללבן גלה עמי מבלי דעת.

משום לכך הפל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקנים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שבתובו (ירמיה לו) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים ואرض לא

אלא חמא ראוּבן דנוקא אשטבַח בידיו דאחוֹי, בגין הדיע מה שגאין ליה ורעותא דלהוֹן לקטָלא ליה. אמר ראוּבן, טב למונפל ליה לנוֹ גובא דנְחִשֵין ועקרבִין, ולא יתמסַר בידא דשְׁגָנוֹוי דלא מְרַחְמֵי עליָה. מפָאן אָמָרוּ יְפִילּ בָּר נֶשׁ גְּרַמְיהָ לְאַשָּׁא אוֹ לְגֻבָא דנְחִשֵין ועקרבִין, ולא יתמסַר בידא דשְׁגָנוֹוי (העירין אינון דיבלי (דף קפה ע"ב) לאשთזבָא. ובגין כה אמר למען האיל אתו מידם).

בגין דהכא אחר דנְחִשִים ועקרבים. אי איה צדקה, קדשא בריך הוא ירחייש ליה ניסא. ולזמנין דזבו דאבחן מסיעין ליה לבר נשׁ וינשׁתויב מניה. אבל כיון דיתמסַר בידא דשְׁגָנוֹוי, זעירין אינון דיבליין לאשׁתזבָא.

ובגין כה אמר, למען האיל אותו מידם. מידם

לשון הקודש

ושמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כה אמר אל אביו, וברתויב למען האיל אותן? **אלא** שראָה ראוּבן שנפיק נמצא בידך, משומ שידע מה הינם שונאים אחים, משומ שידע מה הינם שונאים אותו ורצוּם להרג אותו. אמר ראוּבן, בריך הוא ירחייש לו נס, ולפעמים שוכות אבות מסוימים לאדם וינצל מהם. אבל כיון שנמסַר בידיו שנגאוי, מעטים מרחמים עליו. מכאן אמרו, יפִיל אָרָם עצמו לאשׁ או לבור של נְחִשִים ועקרבים ולא יטסַר בידי שנגאוי